

Önsöz

Daha önce çeşitli yerlerde yayınlanan makalelerimden oluşan bu kitap, okuyucu için yeni bir çalışma niteliği taşımamaktadır. Önceki çalışmalarımı bir araya getirerek, bir kitaba dönüştürmemin yegâne nedeni, okuyucuya ve özellikle öğrencilere bu çalışmalar için bir erişim kolaylığı sağlamaktır. Kitapta yer alan makaleler, yayımlandıkları tarihi esas alan bir kronolojiyle değil, konularına göre, –“1982 Anayasası ve Bu Anayasanın Geçirdiği Değişiklikler”, “Yürütme Organının Yapısı ve Hükümet Sistemi”, “Uluslararası ve Ulusüstü Hukukun Türk Anayasa Düzeni Üzerindeki Etkileri” şeklinde– üç ana başlıkta toplanmıştır. Makaleler bir araya getirilirken, evvelce gözden kaçmış olan dizgi hatalarının düzeltilmesi dışında, hiçbir değişiklik yapılmamıştır. Bu nedenle, okuyucu, Türkiye’nin temel anayasal ve siyasal sorunları karşısındaki tutumumun, hangi noktalarda aynı kaldığını, hangi noktalarda ise, tedrici bir değişim sergilediğini kolayca gözlemleyebilecektir.

Geçtiğimiz beş yıl içinde kaleme aldığım bu çalışmalarda, Türkiye’de 1982 Anayasası’yla kurulan düzenin, ancak şekli bir demokrasi olarak tanımlanabileceği, gerçekte ise hürriyetlerin alanı, bunlara

sunulan güvenceler, devlet otoritesini sınırlayan mekanizmalar, demokratik temsil vasıtalarının gücü ve etkinliği, nihayet, seçilmiş organlarla atanmışlar, özellikle sivil yöneticilerle askeri makamlar arasındaki ilişkiler yönünden, bu düzenin, demokrasinin tanımından çok uzak olduğu yolundaki düşüncelerimin değişmediği açıktır. Böyle olmakla birlikte, demokratik değerlerin küreselleşmesi ve AB sürecinin etkisiyle, Birliğe üyelik çabaları içinde kabul edilen anayasal ve yasal reformlar, Türkiye'nin temel sorunlarına çözüm arayan pek çok meslektaşım da olduğu gibi bende de, başlangıçta güçlü bir umut yaratmıştı. Nitekim çeşitli makalelerimde okuyucu, bu umudun izlerini, bu nedenle, yapılan reformlara ilişkin karar vericileri teşviki amaçlayan olumlu değerlendirmelerimi gözlemleyebilecektir. Gerçekten, özellikle 2001 ve 2004 yıllarında yapılan anayasa değişiklikleriyle, bunların kökleşmesini hedefleyen yasal reformların, anayasa düzenimize, demokratik değerlerin hakim kılındığı yolundaki inancımı güçlendirmişti.

Öğrencilik ve gençlik yıllarımın bir bölümünün, seçim mekanizmasının dahi işlemediği, parlamento, siyasi partiler, yargı gibi demokratik kurumların askıya alındığı; demokrasinin vazgeçilmez olan düşünce özgürlüğünün, bilim, basın, sanat gibi pek çok alanda sansürlendiği; kişilerin özlük hakları ve mesleki geleceklerinin, hangi kurallar çerçevesinde yürütüldüğü bilinmeyen güvenlik soruşturması raporlarıyla kayıtladığı ve bu raporların herhangi bir hukuki denetime konu olmadığı; ceza ve tutukevlerinde işkence ve kötü muamelelerin yaygın olduğu ve nihayet idam cezasının uygulandığı bir ortamda geçtiği düşünülürse, bütün bu reformların, Türkiye'de demokrasinin geleceği adına umut yaratması pek de şaşırtıcı değildir. Şüphesiz Türkiye, son on yılda kabul ettiği reformlarla otoritarizmden demokrasiye geçmek yönünde, oldukça önemli adımlar atmıştır. Böyle olmakla birlikte, bütün bu reformlar dikkatle incelendiğinde, bunların, 1982 Anayasası'yla kurulan yasakçı, otoriter ve vesayetçi düzeni kökten değiştiremeyeceği anlaşılacaktır. Gerçekten pek çok anayasa hukucusunun isabetle işaret ettiği gibi, 1982 Anayasası, öylesine yasakçı ve vesayetçi bir ruhla kaleme alınmıştır ki, bu ruhun kısmi değişikliklerle tasfiyesi

ve yerine özgürlükçü, demokratik bir anayasa düzeninin kurulması mümkün değildir. Nitekim 2008 tarihli çalışmalarında, Türkiye’de kısmi anayasa değişiklikleri yoluyla, demokrasinin ve insan haklarının evrensel standartlarına uygun bir anayasa düzeninin kurulamayacağı yolundaki düşüncelerim netlik kazanmıştır. Bu yüzden, Türkiye’nin zaman geçirmeden ele alması ve çözmesi gereken temel siyasal ve hukuki problemlerinden belki de en önemlisi, demokratik ve sivil bir anayasanın yapımını gerçekleştirmektir.

22 Temmuz 2007 genel seçimlerinden sonra ortaya çıkan ve uzun yıllardan beri Türkiye’de daha demokratik bir hukuk düzeninin kurulmasını arzu eden çevrelerde heyecan uyandıran yeni anayasa projesinin, akılcı olmaktan çok duygusal, bilimsel olmaktan çok ideolojik tartışmalar nedeniyle hayata geçirilememesi, Türk demokrasisi adına büyük bir şanssızlık olmuş, bu beklentiyle daha demokratik anayasa vaadinde bulunan partilere oy veren seçmenler bakımından da hayal kırıklığı yaratmıştır. Yaşadığımız tüm olumsuzluklara rağmen, bu projenin yeniden canlandırılması, demokrasinin ve insan haklarının önemine inanan tüm kesimleri bir araya getirecek yegâne ortak payda olmalıdır.